

HZN e

glasilo

Broj 11/2019

Službeno glasilo Hrvatskoga zavoda za norme

Praćenje onog što je važno za gospodarstvo

Izobrazba i izgradnja
sposobnosti u normizaciji

HZN

Članovi
HZN-a

Letter to Ursula von der Leyen, President-Elect of the European Commission

On Wednesday 17 July, the European Parliament officially elected Ursula von der Leyen as the new President of the European Commission. CEN and CENELEC sent Ms von der Leyen an official letter to congratulate her on this important appointment. In the letter, the two Standardization Organizations affirm the role of European standardization in contributing to the EU's policy agenda and offer to collaborate fruitfully with the new Commission.

Čestitka CEN-a i CENELEC-a
novoizabranoj predsjednici Ursuli von der Leyen

HZN e-glasilo

Službeno glasilo Hrvatskog zavoda za norme sa
stalnim dodatkom
Oglasnik za normativne dokumente

Godište: 11. 2019.

ISSN 1847-4217

URL: <http://www.hzn.hr>

Izdavač:	Hrvatski zavod za norme MB: 1957406 OIB: 76844168802 Sjedište: Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb Telefon: 01/610 6095 Telefax: 01/610 93 21
Glavni urednik:	Igor Božičević, ravnatelj HZN-a
Pomoćnik glavnog urednika:	Vladimir Jaram
Tehnički urednik:	Vladimir Jaram
Uredništvo:	Ana Marija Boljanović, Melanija Grubić Sutara, Vlasta Gačeša-Morić, Boro Jandrijević, Vladimir Jaram, Igor Božičević
Lektura:	Ivana Canosa
Korektura:	Vladimir Jaram, Sandra Knežević
Grafička obrada naslovnice:	Vladimir Jaram
Grafička priprema:	Vladimir Jaram, Sandra Knežević
Izlazi:	mjesečno
Uređenje	2019-11-30

Opremu tekstova obavlja uredništvo. Za sadržaj poimence potpisanih priloga odgovorni su njihovi autori. Oni ne iskazuju obvezno stav Hrvatskoga zavoda za norme. Objavljeni prilozi u službenom glasilu Hrvatskog zavoda za norme autorski su zaštićeni. Iznimka su sadržaj, novosti iz HZN, novosti iz europskih i međunarodnih normiranih tijela i s normizacijom povezane aktivnosti koji se mogu objavljivati u drugim stručnim časopisima uz obveznu naznaku izvora i dostavljanje časopisa u kojemu su objavljeni tako preuzeti prilozi. Za priloge iz rubrike Normizacija i Tehničko zakonodavstvo potrebno je zatražiti pisano odobrenje za njihovo objavljivanje od autora i od Hrvatskoga zavoda za norme.

PROSLOV

Poštovani čitatelji!

U ovome broju HZN e-glasila, možete u našim stalnim prilogima pročitati o zbivanjima u HZN-u te regionalnim i međunarodnim normizacijskim organizacijama. U vijestima iz HZN-a, nalazi se naš stalni prilog o članovima HZN-a te izvještaji o sastancima radnih skupina IEC-a u HZN-u i održanoj 2. sjednici Stručnog vijeća HZN-a.

U rubrici Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija, u ovome broju donosimo iz IEC-a prilog Izobrazba i izgradnja sposobnosti u normizaciji. Tijekom Dana IEC-ove akademije i izgradnje kapaciteta Kina, Njemačka i Rusija potpisale sporazum o suradnji. Dan IEC-ove akademije i izgradnje kapaciteta održava se uz Opću skupštinu IEC-a u Šangaju.

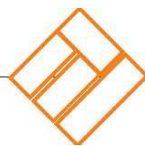
Iz ISO-a donosimo priloge vezane uz gospodarstvo i trgovinu *Praćenje onog što je važno za gospodarstvo*. Tu pročitajte o tome koja je važnost međunarodnih normi u olakšavanju trgovine, njihovoj ulozi u ostvarenju rasta u zemljama niskog dohotka i pogledu u svjetske trgovinske vode. Također donosimo i informaciju o izdanju *ISOFocusa* rujan/listopad 2019. U tom izdanju prikladnog naslova *Trgovina, danas i sutra* daju se stručni komentari i temeljita analiza ključnih pitanja koja oblikuju trgovinsku arenu.

U novostima iz CEN-a i CENELEC-a donosimo vijest o tome da su CEN i CENELEC poslali gospođi von der Leyen službeno pismo čestitke na imenovanju predsjednicom Europske Komisije. Dvije normizacijske organizacije u pismu potvrđuju ulogu europske normizacije u doprinosu političkom programu EU-a i nude plodnu suradnju s novom Komisijom.

Ugodno čitanje!

V. Jaram
pomoćnik glavnoga urednika

Sadržaj 11/2019

Proslov	2
Novosti iz HZN-a	
• Sastanci radnih skupina IEC-a u Hrvatskom zavodu za norme • Održana 2. sjednica Stručnoga vijeća Hrvatskog zavoda za norme • Članovi HZN-a	4 6 9
Novosti iz međunarodnih i europskih normizacijskih organizacija	
IEC	
• Izobrazba i: izgradnja sposobnosti u normizaciji	11
ISO	
• Praćenje onog što je važno za gospodarstvo • Trgovina, danas i sutra	14 18
CEN i CENELEC	
• Čestitka CEN-a i CENELEC-a novoizabranoj predsjednici Ursuli von der Leyen	19

Naslovnica: *Novosti i priopćenja iz regionalnih i međunarodnih normizacijskih organizacija*

HZN Oglasnik za normativne dokumente (A1-A64)

ISSN 1847-4217

Sastanci radnih skupina IEC-a u Hrvatskom zavodu za norme

U tjednu od 30. rujna do 4. listopada 2019. godine Hrvatski zavod za norme bio je domaćin sastanaka dviju radnih skupina koje pripadaju IEC-ovom tehničkom odboru TC 31, *Oprema za eksplozivne atmosfere*. To su projektni timovi IEC/TC 31/SC 31M/PT 80079-41, *Development of ISO/IEC 80079-41/Ed1: Explosive atmospheres - Part 41: Reciprocating internal combustion engines* i IEC/TC 31/PT 60079-45, *Electrical Ignition Systems for Internal Combustion Engines* koji rade na izradi novih međunarodnih norma iz područja protueksplozijske zaštite. Norme će biti alat za certifikaciju u skladu s IECEx, ali će se posredno odraziti i na certifikaciju prema ATEX-u. Sudionici sastanaka bili su stručnjaci iz Australije, Francuske, Italije, Kanade, Njemačke, Norveške, Sjedinjenih Američkih Država, Španjolske, Ujedinjenog Kraljevstva i Hrvatske.

Projektni tim 31 M PT 8079-41

Projektni tim PT 80079-41 radi na budućoj ISO/IEC normi za stapne motore s unutrašnjim sagorijevanjem u ugroženom prostoru, a projektni tim PT 60079-45 na budućoj IEC normi za električne sustave paljenja na motorima u ugroženom prostoru. Ova su dva projekta trenutačno najvažnija u okviru međunarodnoga tehničkog odbora TC 31 kad je u pitanju specifična oprema za eksplozivne atmosfere. S obzirom na broj motora koji rade u ugroženom prostoru u različitim industrijama, a prije svega u industriji nafte i plina, ne iznenađuje veliko zanimanje za ove norme, kako proizvođača motora tako i proizvođača zaštitne i sigurnosne opreme za eksplozivne atmosfere, tvrtki specijaliziranih za prilagođavanje standardne opreme uvjetima rada u ugroženom prostoru, ali i krajnjih korisnika. Naravno, za norme je posebno zainteresiran IECEx kao međunarodni certifikacijski forum.

Motori s unutrašnjim sagorijevanjem predstavljaju vrlo složenu opremu koja ima mehaničke i električne komponente koje mogu biti potencijalni uzročnici paljenja. Ta je složenost uzrok kontroverzi koje su se javile pri izradi nacrt norme. Na sastanku PT 80079-41 raspravljalo se o komentarima nacionalnih odbora na drugi nacrt norme. Bilo je ukupno 612 komentara što dovoljno govori o složenosti problematike. Nešto o tim kontroverzama može se naći u članku objavljenom u Ex-Biltenu (autor je član PT 80079-41 dipl.ing. Predrag Peršić): https://civilna-zastita.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/eksplozivne%20atmosfere/bilten/bilten%202019/IIIa_Stapn i%20motori%20s%20unutrasnjim%20u%20ugrozenom%20prostoru.pdf

S obzirom na veliki broj komentara, još uvijek nije sigurno hoće li se ići na treći nacrt ili izravno na završni nacrt za glasovanje. U svakom slučaju, Hrvatski zavod za norme pojavio se kao organizator radnih sastanaka u presudnom trenutku stvaranja međunarodne norme ISO/IEC 80079-41 pa je u tom

smislu voditelj tima, G. Elmar Fuchs iz Njemačke izrazio zahvalnost i zadovoljstvo izuzetno dobrom organizacijom.

Projektni tim TC 31 PT 60079-45

Također, značajan je bio i sastanak projektnog tima TC 31 PT 60079-45. S obzirom da se radi o budućoj normi koja će biti komplementarna međunarodnoj normi ISO/IEC 80079-41, logično je da su mnogi sudionici sastanaka članovi oba projektna tima. Problematika električnih sustava paljenja ne može se odvojiti od problematike motora na paljenje svjećicom. Takvi motori su prije svega plinski motori koji rade u funkciji pogona procesnih kompresora u industriji nafte i plina.

Električni sustavi paljenja su namjerno izuzeti iz opsega ISO/IEC 80079-41 kako ne bi opterećivali tu, inače, neelektričnu normu, koju pokriva tehnički pododbor 31 M. Naravno, neizbježno je da se električna problematika pojavi u manjem opsegu i u toj normi, ali će ona biti obrađena samo okvirno, bez ulaženja u detalje i s upućivanjem na specifične norme iz područja elektrotehnike, posebno na buduću normu IEC 60079-45.

Inače, norma IEC 60079-45 je u fazi pripreme prvog nacrt, dakle u formalnom smislu nešto zaostaje za ISO/IEC 80079-41. Razlog je u tome što je PT 60079-45 osnovan tek nedavno. Međutim, tempo rada u projektnom timu daje naslutiti da bi obje norme mogle biti objavljene istovremeno.

Ovi radni sastanci pokazali su da Hrvatski zavod za norme ima kapacitet za organiziranje ovakvih događanja. Bilo bi dobro da se Hrvatski zavod za norme češće pojavljuje u takvoj ulozi, pa i da testira svoje mogućnosti na višoj razini. Inače je običaj da se sastanci radnih grupa TC 31 i njegovih pododbora održavaju povezani s većim događanjima, naprimjer, generalnim sastancima IEC-a, odnosno plenarnim sastancima TC 31. Takva događanja okupljaju veći broj stručnjaka, pa je onda praktičnije usput organizirati i sastanke radnih grupa. Primjer takvog načina organiziranja bili su sastanci TC 31 i njegovih radnih skupina u Splitu prije 2 godine. Naravno da organizacija takvih sastanaka zahtijeva velike i skupe resurse pa pronalaženje sponzora nije jednostavno. Međutim, ponekad se sastanci srodnih i komplementarnih radnih skupina održavaju odvojeno od većih događanja. Ogledni primjer su i sastanci ova dva projektna tima u Hrvatskom zavodu za norme. Takvi sastanci, osim prostornih i tehničkih uvjeta, ne zahtijevaju znatnije troškove.

Vjerojatno bi organiziranje sastanaka 4 do 5 timova u dvije dvorane za sastanke unutar tjedan dana bilo u okviru mogućnosti HZN-a. Treba naglasiti da je sam položaj HZN-a izuzetno zahvalan za organizaciju ovakvih sastanaka, a blizina hotela rješava problem smještaja sudionika koji dolaze iz drugih država. Općenito, organizacija ovakvih tipova sastanaka dobra je promocija, kako za Hrvatski zavod za norme, odnosno hrvatsku normizaciju tako i za Zagreb i Republiku Hrvatsku.

Predrag Peršić, dipl. ing.

Održana 2. sjednica Stručnoga vijeća Hrvatskog zavoda za norme

U srijedu 13. studenoga 2019. godine održana je 2. sjednica Stručnoga vijeća Hrvatskog zavoda za norme.

Osim predstavnika članova Hrvatskog zavoda za norme, na sjednici su sudjelovali članovi Upravnog vijeća HZN-a te pozvani gosti iz Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom Grada Zagreba.

Sjednicu je otvorila predsjednica Stručnoga vijeća HZN-a, prof. dr. sc. Dina Šimunić te predložila dnevni red:

1. Prihvaćanje dnevnog reda
2. Verifikacija zapisnika s 1. sjednice Stručnog vijeća HZN-a
3. Informacije o radu HZN-a u 2018. i 2019. godini
4. Prigodno izlaganje predsjednice Stručnog vijeća HZN-a
5. Razno

Predloženi dnevni red i Zapisnik s 1. sjednice Stručnoga vijeća HZN-a jednoglasno su prihvaćeni.

Nakon pozdravnog govora, ravnatelj HZN-a, gospodin Igor Božičević podnio je izvještaj o radu HZN-a u 2018. i 2019. godini, a posebno je istaknuo informacije o:

- radu Upravnoga vijeća HZN-a
- ljudskim potencijalima u HZN-u
- rezultatima nacionalne normizacije
- radu tehničkih odbora
- sudjelovanju HZN-a na raznim događanjima, radionicama, seminarima
- pozitivnoj suradnji s akademskom zajednicom
- repozitoriju hrvatskih norma HRN4You
- projektu prevođenja harmoniziranih europskih norma na hrvatski jezik
- zadaćama koje stoje pred HZN-om u narednom razdoblju.

Nakon završetka izlaganja ravnatelja HZN-a, uslijedila je rasprava.

Nakon rasprave, ravnatelj HZN-a dodijelio je dvije zahvalnice za poseban doprinos nacionalnoj normizaciji, odnosno promicanju nacionalne normizacije na europskoj i međunarodnoj razini

Zahvalnice su dobili:

1. dr. sc. Marijan Alfonzo Sesar, ravnatelj Centar za rehabilitaciju Silver i predsjednik europskoga tehničkog odbora CEN/TC 452, *Assistance dogs*.

CEN/TC 452 je prvi europski tehnički odbor čije tajništvo vodi HZN, a g. Sesar je ujedno prvi Hrvat na čelu nekoga europskog tehničkog odbora. Riječ je tehničkom odboru koji izrađuje niz norma koje će sadržavati zahtjeve za obuku pasa pomagača za osobe s posebnim potrebama te zahtjeve za instruktore, a obuhvatit će opće i posebne zahtjeve kao što su trening pasa pomagača, brigu o psima, profesionalno ponašanje i kompetencije, obuku korisnika takvih psa i drugo. Cilj je navedenog niza norma osigurati i održavati slobodu kretanja osoba

koje se koriste psima pomagačima unutar i između zemalja članica EU-a, i to tako da se uspostave jedinstveni kriteriji u pružanju usluga obuke pasa pomagača. Veliko nam je zadovoljstvo da je g. Sesar pristao ponovo se kandidirati za predsjednika odbora CEN/TC 452 te ga je stoga HZN nominirao za sljedeći mandat.

Tom prigodom ravnatelj HZN-a zahvalio je i kolegici Vesni Ferenčak Brodarić, djelatnici HZN-a i tajnici europskoga tehničkog odbora CEN/TC 452 na dosadašnjem angažmanu.

2. Marino Kelava, dipl. ing., član društva Fiditas d.o.o.

Gospodin Marino Kelava već petnaest godina uspješno vodi međunarodno tajništvo IEC-ova tehničkog pododбора 31J za normizaciju u području zaštite od eksplozije eksplozivne atmosfere. IEC tehnički pododbor 31J izrađuje korisničke norme iz područja protueksplozijske zaštite u industriji za globalno, svjetsko tržište. Radi se o najvažnijim normama u ovom interdisciplinarnom području znanosti i tehnike prema kojima se provodi klasifikacija prostora ugroženih eksplozivnom atmosferom, projektiranje električnih instalacija u ugroženim prostorima, odabir tzv. Ex opreme, periodički inspekcijski pregledi, održavanje i popravak Ex opreme te certifikacija usluga i osobnih kompetencija prema globalnom IECEx sustavu za certifikaciju u području protueksplozijske zaštite.

Svojim radom na promociji domaće i međunarodne normizacije u području protueksplozijske zaštite i uskom suradnjom s HZN-om, gospodin Marino Kelava dao je značajan doprinos pristupanju Republike Hrvatske međunarodnom IECEx sustavu za ocjenjivanje sukladnosti i osnivanju akreditiranoga certifikacijskog tijela Fiditas, nacionalnog i međunarodnog centra za certifikaciju s akreditiranim ispitnim laboratorijem za protueksplozijsku zaštitu, čime su osigurani uvjeti za ravnopravno natjecanje hrvatskih proizvođača specijalne Ex opreme i tvrtki koje nude usluge instaliranja, održavanja i

popravka Ex opreme na globalnom tržištu.

Gospodin Marino Kelava od početka svojeg djelovanja u području normizacije usko surađuje s HZN-om te zajednički pripremamo najveći skup znanstvenika i stručnjaka iz područja protueksplozijske zaštite na ovim prostorima, čime bi se obilježila četrdeseta godišnjica hrvatskog tajništva IEC pododbora 31J. Ova manifestacija održat će se u travnju 2021., a suorganizatori su Ujedinjeni Narodi, IEC i IECEX.

Nakon primitka zahvalnica, gospodin dr. sc. Marijan Alfonzo Sesar i Marino Kelava kratkim govorom obratili su se prisutnima.

Predsjednica Stručnoga vijeća prof. dr. sc. Dina Šimunić zatim se obratila članovima HZN-a s obećanjem da će naknadno poslati prezentaciju koju će napraviti u suradnji s gospođom Oliverom Maroš, predstavnicom Stručnog vijeća u Upravnom vijeću HZN-a na temu vizije Hrvatskog zavoda za norme kao nacionalnog normirnog tijela te zaključila 2. sjednicu Stručnoga vijeća.

Nakon završetka sjednice Stručnog vijeća HZN-a, svi prisutni su pozvani na prigodno druženje povodom

obilježavanja Svjetskog dana norma. Tema je Svjetskog dana norma 2019. godine „[Norme za videotehnologiju povezuju svijet](#)“.

Igor Božičević

Članovi Hrvatskog zavoda za norme

Objavljujemo popis redovitih i pridruženih članova HZN-a po vrstama pravnih odnosno fizičkih osoba za koje je Upravno vijeće donijelo odluku do kraja studenoga 2019. godine.

Vrsta članstva, vrsta pravne ili fizičke osobe	2019-05-27	2019-11-15
Članovi promatrači		
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	8	8
Fizičke osobe	0	0
Ukupno promatračkih članova	8	8
Redoviti članovi		
Pravne osobe koje ostvaruju dobit	160	156
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – javne ustanove i slično	19	19
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – HGK, HOK, HUP	1	1
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovne komore ili udruge	5	4
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – strukovna društva	11	11
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – škole	1	1
Pravne osobe koje ne ostvaruju dobit – fakulteti	19	19
Fizičke osobe – pojedinci	21	16
Obrt – fizičke osobe	2	2
Tijela državne uprave	51	51
Ukupno redovnih članova	289	279
Ukupno članova HZN-a	297	287

Dobrodošli u sustav komentiranja nacrti norma!

Novosti iz HZN-a

NOVI ČLANOVI

Vrsta članstva: REDOVITO ČLANSTVO

Prijave za redovito članstvo u HZN-u pristigle u vremenskom razdoblju od 27. svibnja 2019. do 24. listopada 2019.

	Pravna/fizička osoba	Mjesto
1.	BAL-ING, obrt za savjetovanja	Zagreb
2.	OILSPEC INTERNATIONAL D.O.O.	Zagreb

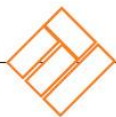
PRESTANAK ČLANSTVA

Prestanak članstva u HZN-u zbog neizvršavanja obveza člana

	Pravna/fizička osoba	Mjesto
1.	ELKA d.o.o.	Zagreb
2.	ZAVOD ZA UNAPREĐIVANJE SIGURNOSTI d.d. OSIJEK	Osijek
3.	SMAGRA d.o.o.	Zagreb
4.	AMPLIO VIRTUS d.o.o.	Zagreb
5.	STUDIO ELEKTRONIKE RIJEKA d.o.o.	Rijeka
6.	TŽV-Gredelj u stečaju	Zagreb
7.	Hrvatsko društvo krajobraznih arhitekata	Zagreb
8.	Davor Matešković	Split
9.	prof. Nenad Đurović	Zagreb
10.	Goran Stanišić	Labin
11.	Dunja Despot	Zagreb
12.	Tamara Pecoja	Zagreb

HZN

Izobrazba i izgradnja sposobnosti u normizaciji

Kina, Njemačka i Rusija potpisat će sporazum o suradnji tijekom Dana IEC-ove akademije i izgradnje kapaciteta

Piše: Natalie Mouyal

Potvrđujući svoje snažne veze s akademskom zajednicom, IEC će potpisati sporazum o suradnji s Tehničkim sveučilištem [Shenzhen](#), programom njemačkog instituta za elektrotehničku normizaciju DKE [Next GEN](#) i Akademijom GOST-R. Svečanost potpisivanja održat će se tijekom Dana IEC-ove akademije i izgradnje kapaciteta 24. listopada u prisutnosti dr. Shihonga Tiana, ravnatelja Kineske uprave za normizaciju ([SAC](#)), Rolanda Benta, predsjednika Nacionalnog odbora Njemačke ([DKE](#)), Alexeya Abramova, ravnatelja ruske Savezne agencije za tehničke propise i mjeriteljstvo ([Rosstandart](#)), i Fransa Vreeswijka, glavnog tajnika i glavnog direktora IEC-a.

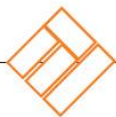
Dan IEC-ove akademije i izgradnje kapaciteta održava se uz Opću skupštinu IEC-a u Šangaju. Za sudionike će to biti prilika da doznaju najbolju praksu u programima izobrazbe i izgradnje kapaciteta, pridonesu otvorenoj raspravi i saznaju više o novom konceptu seminara 'Standard in a day'. Radi se o cjelodnevnom 'obrazovnom kampu' koji će biti reprezentativan za IEC-ovu akademiju i program izgradnje kapaciteta (IEC Academy & Capacity Building) i na kojem će se pokazati kako nacionalni odbori mogu iskoristiti svoje programe izobrazbe i stručnog razvoja u normizaciji i ocjenjivanju sukladnosti.

Frans Vreeswijk, glavni tajnik i glavni direktor IEC-a

Suradnja s akademskom zajednicom

Tijekom Dana IEC-ove akademije i izgradnje kapaciteta, IEC će predstaviti aktivnosti izobrazbe o normizaciji Tehničkog sveučilišta Shenzhen, koje su dio šireg cilja približavanja akademskoj zajednici i suradnje sa sveučilištima. Sporazum o suradnji prvi je korak u razvoju nastavnih cjelina za izobrazbu o normizaciji koje se mogu primjenjivati na sveučilištima širom svijeta. IEC će sa Tehničkim sveučilištem Shenzhen pokrenuti zajednički pilot projekt obrazovanja o normizaciji u okviru preddiplomskog programa Sveučilišta.

Jan-Henrik Tiedemann, voditelj [IEC-ove akademije i programa izgradnje kapaciteta](#), kaže: „prepoznavamo jedinstvenu perspektivu akademske zajednice i nastojimo poduprijeti projekte koji potiču akademsku raspravu i donose nove poglede na razvoj i utjecaj međunarodnih normi“. Prošle godine, IEC-ova akademija, američki Institut inženjera elektrotehnike i elektronike ([IEEE](#)) i Korejska agencija za tehnologiju i norme ([KATS](#)) organizirali su natječaj 'Budući izazovi normizacije' (*Future Challenges in Standardization*). Na Općoj skupštini IEC-a 2018. godine dodijeljeno je [pet nagrada](#) za najbolje akademske publikacije.

Seminar za dužnosnike tehničkih odbora/pododbora

Svake godine, IEC-ova akademija održava seminare za nove članove nacionalnih odbora kako bi im pomogla da se bolje snađu u IEC-ovoj zajednici. Seminari se drže i za nove predsjednike i tajnike tehničkih odbora/pododbora kako bi lakše shvatili kako IEC funkcionira. Za nacionalne odbore održavaju se i radionice za izgradnju kapaciteta i izobrazbu s ciljem da se informiraju o najboljoj praksi za nacionalne odbore i njihove zrcalne odbore.

Pored toga, IEC-ova akademija suorganizator je godišnjeg [Akadetskog dana](#) programa suradnje *World Standards Cooperation* i predavanja na sveučilištima širom svijeta.

Ponuda izobrazbe i vebinara

IEC-ova akademija svake godine IEC-ovoj zajednici nudi visokokvalitetnu izobrazbu putem vebinara, događaja za izgradnju kapaciteta i nacionalnih radionica u različitim zemljama. Godine 2018. IEC-ova akademija održala je 350 sati izobrazbe za više od 3000 stručnjaka. Radionice i seminari održavaju se širom svijeta, a također i u Središnjem uredu i regionalnim centrima IEC-a.

Tiedemann kaže: "Te radionice prilika su za susret s članovima IEC-ove zajednice i pomaže sudionicima da shvate kako djeluje IEC i kako najbolje iskoristiti IEC-ove resurse koji su im na raspolaganju. Također, nama omogućuje da od njih dobijemo povratne informacije i ideje za poboljšavanje IEC-ovih procesa."

Radionica u Kini

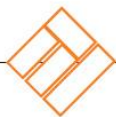
IEC-ova akademija održava i prilagođene programe. 2018. godine održala je jednodnevni seminar za izgradnju kapaciteta i izobrazbu u središnjici HUANENG-a u Pekingu, na kojem je bilo 90 sudionika, a prenošen je uživo svim podružnicama HUANENG-a u Kini. "To je za nas bio vrlo uzbudljiv događaj," primjećuje Tiedemann. "Dao nam je priliku da pomognemo članu IEC-a u pripremi tima izabranog predsjednika IEC-a, dr. Yinbiao Shua, za aktivno sudjelovanje u IEC-u".

Javni vebinari

IEC-ova akademija svakog mjeseca nudi vebinare otvorene za javnost. Na njima se stječu saznanja o različitim područjima aktivnosti IEC-a kao što su proces normizacije i ocjenjivanje sukladnosti, o važnosti nazivlja itd.

Obrazovni kampovi 'Standard in a day' (norma u jedan dan)

Na temelju ideje jednog voditelja iz IEC-ovog programa za mlade profesionalce (*Young Professionals*) iz Njemačke, IEC-ova akademija počela je organizirati intenzivne seminare za početnike u normizaciji. 'Obrazovni kampovi' traju jedan i pol dan, a sudionici simuliraju izradu norme, od novog prijedloga

(NP) do nacrtu odbora (CD) i konačnog nacrtu međunarodne norme (FDIS), kombinacijom predavanja, rasprava i igre uloga.

Dosad su organizirana dva obrazovna kampa u Njemačkoj u DKE-u, jedan u Kini i jedan u Maleziji. Prema Tiedemannu, "povratne informacije s obrazovnih kampova bile su više nego pozitivne. Nakon sudjelovanja u kampu jedan je visoki rukovoditelj iz gospodarstva odlučio intenzivnije se baviti normizacijom."

Sudionici obrazovnog kampa IEC-a i DKE-a 'Norma u jedan dan'

Jačanje suradnje

IEC nudi platformu za suradnju putem koje se nacionalni odbori i IEC-ovi tehnički odbori/pododbori mogu povezati s drugim stručnjacima širom svijeta i dijeliti informacije o svom normizacijskom radu. Korisnici imaju pristup specijaliziranim područjima gdje mogu pronaći i dijeliti dokumente. Ta platforma olakšava proces dobivanja komentara i stavova pomoću kojih se može formirati nacionalno stajalište.

Dostupne su nacionalne verzije platforme za suradnju. Platforma je u upotrebi u osam zemalja Europe, Azije i Sjeverne Amerike.

Učenje putem interneta

IEC-ova akademija i program izgradnje kapaciteta trenutno radi na razvoju sustava upravljanja učenjem putem interneta koji će polaznicima omogućiti online tečajeve. Ta nova platforma sastojat će se od tečajeva o temama kao što su normizacija i ocjenjivanje sukladnosti te o zahtjevima za određene poslove u IEC-u, npr. voditelje radnih skupina, tajnike i predsjednike odbora. Svaki tečaj sastoji se od nekoliko modula; nakon uspješnog završetka svakog modula sudionik dobiva priznanje i potvrdu putem interneta. Nacionalni odbori moći će u IEC-ovoj bazi stručnjaka (*Expert Management System*) vidjeti koji su njihovi stručnjaci uspješno završili tečaj.

Kao ravnatelj IEC-ove akademije i programa izgradnje kapaciteta, Tiedemann se veseli izgledima za usavršavanje IEC-ove akademije i služenje članovima IEC-a. „Želimo pokazati zajednici da aktivno sudjelovanje može biti djelotvorna strategija ne samo za dionike poput nadzornih tijela i gospodarstva nego i za osobni razvoj svih sudionika. Ostvarujemo vrlo pozitivne rezultate na temelju pitanja i rasprava u odvojenim grupama. Tu se radi o kompromisima. Učimo mnogo od sudionika, što dovodi do poboljšanja u procesima i alatima IEC-a.“

(Izvor: <https://ieccetech.org/Technical-Committees/2019-04/Training-and-capacity-building-in-standardization>; priredio: V. Jaram; prijevod: T. Majić)

Praćenje onog što je važno za gospodarstvo

Vodeći ekonomisti slažu se da su trgovina i gospodarski rast nerazdvojno povezani. Međutim, da bi rast postao razvoj koji potiče transformaciju, potrebno je više. Koja je važnost međunarodnih normi u olakšavanju trgovine? Koja je njihova uloga u ostvarenju rasta u zemljama niskog dohotka? Slijedi pogled u svjetske trgovinske vode.

Međunarodna trgovina razmjena je kapitala, proizvoda i usluga između dvije ili više zemalja. Međunarodna je jer roba prelazi granicu. Međunarodna trgovina ni u kom slučaju nije novost našeg vremena. Postojala je u povijesti; pomislimo samo na trgovinu između Rimskog Carstva i Egipta ili na Put svile.

Ipak, međunarodni sustav trgovine kakav poznajemo danas počeo se razvijati tek nakon Drugog svjetskog rata, kada je služio kao pomagalo u promicanju trajnog mira. Tada su po prvi put uspostavljena međunarodna pravila. Ekonomist i dobitnik Nobelove nagrade Paul Krugman kaže: "Poslijeratni trgovinski sustav izrastao je iz vizije Cordella Hulla, američkog državnog tajnika za Rooseveltova predsjedničkog mandata. On je trgovačke veze među zemljama promatrao kao način promicanja mira. Taj sustav, s multilateralnim sporazumima i pravilima kojima se ograničavaju jednostrane mjere, bio je od samo početka ključni element *Pax Americane*".

Uslijed toga, 1947. godine 27 zemalja prihvatilo je Opći sporazum o carinama i

trgovini (GATT), koji je kasnije prerastao u Svjetsku trgovinsku organizaciju (WTO). Danas WTO ima 164 članice, a još 22 zemlje traže pridruživanje.

Rast svjetske trgovine

Trgovina je postala bitna komponenta BDP-a većine zemalja. Prema procjenama Svjetske banke, na trgovinu je u 1962. godini otpadalo 24 % ukupnog svjetskog BDP-a. Taj je postotak 2017. godine bio gotovo dvostruko veći: 57 %. Trgovina je osobito važna za male zemlje koje nemaju veliko unutrašnje tržište, ali čak i za najveće svjetsko gospodarstvo, Sjedinjene Američke Države, trgovina čini 27 % BDP-a.

Ipak, u posljednje je vrijeme međunarodni sustav trgovine, a i globalizacija općenito, suočen sa sve većim izazovima. Razlog je što nedvojbeno pozitivni učinci trgovine na gospodarski rast nisu uvijek

popraćeni preraspodjelom dohotka i povećanjem kvalitete i u razvijenim i u zemalja u razvoju. Osobito u zemljama u razvoju, sve veće sudjelovanje u međunarodnoj trgovini, uključujući regionalnu, nije se pretvorilo u razvoj koji potiče transformaciju.

Naprimjer, Vijetnam je u 2018. godini ostvario rekordan rast BDP-a od 7,08 %, a ipak, prema izvještaju Svjetske banke, devet milijuna Vijetnamaca još uvijek živi u krajnjem siromaštvu. Važno je da integracija u svjetska tržišta bude popraćena sveobuhvatnim nacionalnim strategijama u područjima kao što su infrastruktura, ravnopravnost spolova, potpora malim i srednjim poduzetnicima te socijalni programi poput obrazovanja i zdravstva. Trgovina ne može sama riješiti sve te probleme.

Sporazum TBT

Sporazumom TBT WTO-a uspostavljaju se pravila za izradu, prihvatanje i primjenu međunarodnih normi, tehničkih propisa, nacionalnih normi i postupaka ocjenjivanja sukladnosti. Cilj mu je osigurati da tehnički propisi, norme i postupci ocjenjivanja sukladnosti nisu diskriminacijski i ne stvaraju nepotrebne zapreke trgovini.

Važno je reći da Sporazum ostavlja članicama WTO-a prostor za ostvarenje legitimnih ciljeva kao što su zaštita okoliša i sigurnost potrošača. Međutim, u ostvarenju tih ciljeva ne bi se smjele stvarati nepotrebne zapreke, naprimjer, pretjeranim reguliranjem ili zahtijevanjem nepotrebnih certifikata. Sporazumom se također nastoje smanjiti zapreke trgovini tako što se zahtijeva harmonizacija s međunarodnim normama i potiču članice WTO-a da međusobno priznaju norme i tehničke propise sporazumima o uzajamnom priznavanju.

Norme stižu upomoć

Od 70-ih godina tehničke zapreke trgovini (TBT), koje uključuju tehničke propise i norme, postaju sve izraženije. Njihov učinak na svjetsku trgovinu nesporan je. Sve veća primjena TBT mjera ogleda se u broju prijava takvih mjera WTO-u.

Godine 1995., u kojoj je Sporazum TBT stupio na snagu, prijavljene su 364 nove mjere. 2018., broj mjera skočio je na 2.085. Taj velik porast može se objasniti s nekoliko faktora: smanjenjem upotrebe tarifa, sve više globaliziranim poslovnim strukturama, sve većem sudjelovanju tržišta u nastanku u globalnim trgovinskim režimima i sve većom važnošću stava potrošača o pitanjima kao što je održivost.

U izvješčaju Konferencije Ujedinjenih naroda o trgovini i razvoju (UNCTAD), *The Unseen Impact of Non-Tariff Measures: Insights from a new database*, navodi se da se u trgovini najviše upotrebljavaju TBT mjere. One se nameću na prosječno 40 % linija proizvoda te obuhvaćaju 65 % svjetskog uvoza.

Norme mogu olakšati trgovinu smanjujući troškove transakcija povezane s TBT mjerama, osobito time što daju informacije o zahtjevima za proizvode. Međutim, one mogu imati i negativne učinke na trgovinu, ako nastaju ili se primjenjuju nepromišljeno. Harmonizacija je jedan od načina kojima Sporazum TBT nastoji umanjiti te negativne učinke. Sporazum zahtijeva da se tehnički propisi i norme članica WTO-a temelje na odgovarajućim međunarodnim normama, uključujući ISO-ove. Osim toga, od članica WTO-a zahtijeva se da sudjeluju u međunarodnim normizacijskim tijelima kao što je ISO.

Uslijed pravila iz Sporazuma TBT, međunarodne norme, nastale kao dobrovoljni dokumenti, mogu u stvarnosti postati obvezujuća pravila. Međunarodne norme mogu izravno zemljama nametnuti pravila jer se Sporazumom TBT utvrđuje njihova primjena kao temelj za izradu nacionalnih propisa i normi. Međunarodne norme neizravno utječu na trgovinu i tržišta jer određuju kojim se proizvodima može trgovati i na koji način te utvrđuju raznovrsnost, kvalitetu i sigurnost proizvoda i usluga.

Presuda ekonomista

Ekonomisti su proučavali učinke izvornih nacionalnih normi i harmoniziranih normi na trgovinu. Zaključili su da nacionalne norme u proizvodnom sektoru, čak i ako nisu harmonizirane s međunarodnim normama, mogu promicati trgovinu. Naime, iako uvoznici nameću troškove prilagodbe, one im daju i dragocjene informacije čije bi prikupljanje bilo skupo i dugotrajno^[1]. Ipak, učinak je drukčiji u primarnim sektorima kao poljoprivreda, gdje troškovi prilagodbe prelaze koristi od pristupa informacijama.

Nacionalne norme različito utječu na razvijene zemlje i na zemlje u razvoju. Općenito, TBT mjere češće su kod proizvoda koje najčešće izvoze zemlje u razvoju poput poljoprivrednih proizvoda i tekstila. Troškovi usklađenosti, koji su povezani sa stručnim znanjem, infrastrukturom, a čak i lokalnim propisima, općenito su teže podnošljivi za zemlje u razvoju.

Unatoč tome, znanstvenici se općenito slažu da je bolje da postoji nacionalna norma nego da ne postoji nikakva norma. Postoje i čvrsti dokazi da harmonizacija s međunarodnim normama promiče međunarodne trgovinske tokove i da harmonizacija među razvijenim zemljama omogućuje zemljama u razvoju bolji pristup tržištima.

Istraživanje o izvozu tekstila i odjeće iz 47 supsaharskih zemalja u Europsku uniju, koja je u to vrijeme imala 15 članica, pokazalo je da norme EU-a koje nisu harmonizirane s ISO normama umanjuju afrički izvoz, dok one koje jesu, imaju na njega pozitivan učinak.^[2] Slično istraživanje Svjetske banke o izvozu tekstila, odjeće i obuće iz dvije stotine zemalja u Europsku uniju, *Product Standards, Harmonization and Trade: Evidence from the Extensive Margin*, pokazalo je da 10-postotno povećanje broja normi EU-a harmoniziranih s ISO normama donosi povećanje raznovrsnosti uvoza od 0,2 %. Taj je učinak 50 % je jači za zemlje niskog dohotka.

Zaključak

Povezanost između međunarodne trgovine i njezine integracije u globalna tržišta, koja dovodi do gospodarskog rasta, već je odavno jasna. Međutim, sama trgovina nije dovoljna. Kofi Annan, bivši glavni tajnik Ujedinjenih naroda, jednom je rekao: „Liberalizacijom trgovine mora se pažljivo upravljati u okviru sveobuhvatnih razvojnih strategija koje obuhvaćaju zdravlje, obrazovanje, osnaživanje žena, vladavinu prava i još mnogo toga.“

Međunarodne norme služe gospodarskom rastu na dva načina: Kao prvo, promiču trgovinu, osobito izvoz iz zemalja u razvoju. Stoga podržavaju gospodarski razvoj. Kao drugo, i još važnije, alat su za ostvarenje održivog razvoja jer podupiru zemlje u ostvarenju nacionalnih strategija kao što su zdravstvena zaštita, ravnopravnost spolova i zaštita okoliša. Te nacionalne strategije naposljetku su ono što transformira gospodarski rast u snažan održivi razvoj – pretvarajući Global Agenda 2030 u stvarnost.

(Izvor: Andrea Barrios Villarreal, 9. rujna 2019.; <https://www.iso.org/news/ref2428.htm>; priredio: V. Jaram; prijevod: T. Majić)

Trgovina, danas i sutra

Trendovi u globalnoj trgovini stalno se mijenjaju. Mnogo je događaja u svim segmentima svjetskog gospodarstva. Svaki se dan pojavljuju nove brige i izazovi suvremene trgovine.

U ovom izdanju prikladnog naslova „Trgovina, danas i sutra“ daju se stručni komentari i temeljita analiza ključnih pitanja koja oblikuju trgovinsku arenu. Osim toga, on daje vrijedna saznanja o ulozi normi u poticanju produktivnosti i konkurentnosti, a time i o njihovoj važnosti u međunarodnoj trgovini.

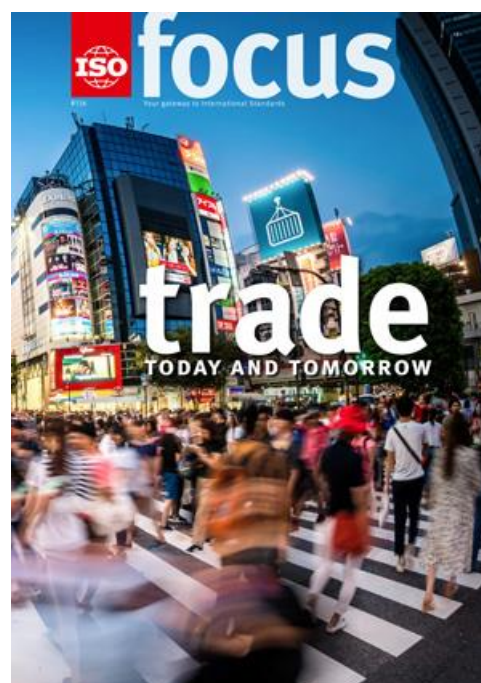
ISOfocus

Rujan/listopad 2019.

Trgovina, danas i sutra

Trebate držati korak s trendovima u trgovini? Ovo je obvezno štivo ako želite držati korak s ključnim normama i trendovima u trgovini, danas i sutra.

ili naručite [primjerak na papiru](#) (samo godišnje pretplate)

(Izvor: https://www.iso.org/isofocus_136.html; priredio: V. Jaram; prijevod: T. Majić)

Čestitka CEN-a i CENELEC-a novoizabranoj predsjednici Ursuli von der Leyen

U srijedu, 17. srpnja, **Europski parlament** službeno je **izabrao Ursulu von der Leyen za novu predsjednicu Europske komisije**. CEN i CENELEC poslali su gospođi von der Leyen službeno pismo čestitke na tom važnom imenovanju. Dvije normizacijske organizacije u pismu potvrđuju ulogu europske normizacije u doprinosu političkom programu EU-a i nude plodnu suradnju s novom Komisijom.

Poštovana gospođo von der Leyen, poštovana izabrana predsjednice,

CEN i CENELEC toplo Vam čestitaju na izboru za predsjednicu Europske komisije i žele Vam uspješan mandat.

Kao dvije od službeno priznatih europskih normizacijskih organizacija, CEN (Europski odbor za normizaciju) i CENELEC (Europski odbor za elektrotehničku normizaciju), koje su osnovane kao privatni subjekti i podupiru europske politike i zakonodavstvo, omogućuju europsku harmonizaciju na jedinstvenom tržištu i pridonose konkurentnosti europske industrije na globalnom tržištu. Naš dobrovoljni i obuhvatni europski normizacijski sustav moćan je alat; našim javno-privatnim partnerstvom s Europskom komisijom jačamo europske vrijednosti i imovinu za ljude, usluge i robu.

S velikim smo interesom pratili Vašu komunikaciju s Europskim parlamentom. CEN i CENELEC pozdravljaju Vaš program za Europu: šest prioriteta koje ste utvrdili kao temelj svog mandata vrlo su nam bliski, kao što možete pročitati u našoj Izjavi u prilogu. CEN i CENELEC raduju se svojoj opsežnoj ulozi u ostvarenju cilja da Europa postane bolja, pametnija i izdržljivija.

Vjerujemo da smo Vašim imenovanjem dobili povijesnu priliku da budemo ambiciozni i ponovo pokrenemo projekt Europe. CEN, CENELEC i njihova mreža od 34 nacionalna člana odlučni su raditi s Vama i sljedećom Europskom komisijom kako bi se uspješno uspostavila "Europa koja stremlji boljem" i iskoristila moć europskog normizacijskog modela na dobrobit svih europskih gospodarskih subjekata i građana!

Veselimo se petogodišnjoj suradnji i rado bismo se s Vama sastali kada stupite na dužnost kako bismo temeljitije raspravili buduću suradnju.

Primate naše najiskrenije želje za uspjeh i izraze našeg najvišeg poštovanja.

Vincent Laflèche,
predsjednik, CEN

Elena Santiago Cid,
generalna direktorica, CEN i CENELEC

Dany Sturtewagen,
predsjednik, CENELEC

Pročitajte službenu [čestitku](#) (PDF format).

Ako želite saznati više o tome kako CEN i CENELEC pridonose političkom programu EU-a, pročitajte CEN-ovu i CENELEC-ovu izjavu "[Norme grade povjerenje](#)".

(Izvor: https://www.cencenelec.eu/News/Brief_News/Pages/PN-2019-043.aspx; priredio: V.Jaram; prijevod: T. Majić)

